

Тавсифи лоиҳа

Лоиҳа сохтмони 75 км роҳи даврдаврро ба ҷои қисмати роҳи мавҷудаи автомобилгарди М41 байни Оби Гарм ва Нуробод (“Лоиҳа”), ки зеробони он то охири соли 2030 ба нақша гирифта шудааст, маблағгузорӣ мекунад. Шохроҳи автомобилгарди М41, ки шаҳри Душанберо бо сарҳади Ҷумҳурии Қирғиз ва баъд бо Қазоқистон ва Хитой мепайвандад, роҳи асосии самти шарқу ғарбии Тоҷикистон маҳсуб меёбад. Роҳи мазкур ҷузъи барномаи долони ҲИМОМ мебошад, ки он ба вусъатдиҳии ҳамкориҳои иқтисодӣ байни кишварҳои минтақа нигаронида шудааст ва аз тарафи ниҳодҳои рушди дучониба ва бисёрҷониба фаъолона дастгирӣ карда мешавад.

Маблағгузори Лоиҳа байни се ниҳоди байналмилалӣ молиявӣ тақсим шудааст: (i) қитъаи 1 бо дарозии 30 км бояд аз ҳисоби гранти БОР ва қарзи Фонди ОПЕК оид ба рушди байналмилалӣ (“ОФИД”) маблағгузорӣ гардад, (ii) қитъаи 2 бо дарозии 44 км бояд аз ҳисоби қарзи БАТР (“Бонк”) маблағгузорӣ гардад, ва (iii) қитъаи 3, сохтмони кӯпруки автомобилгард аз болои обанбори НБО “Роғун” бо дарозии 760 метр бояд аз ҳисоби қарзи Бонки сармоягузори инфрасохтори Осиё маблағгузорӣ гардад.

Ҳадафи лоиҳа

Лоиҳа ба бартараф намудани яке аз монеаҳои асосии рушди иқтисодӣ ва иҷтимоӣ дар кишвар – фаъолияти самаранок ва боэътимоди долонҳои нақлиётӣ равона карда мешавад. Ҳадафҳои асосии лоиҳа инҳо мебошанд: (i) пешбурди тиҷорати минтақавӣ тавассути рушди долонҳои боэътимод ва бехатарии роҳҳои автомобилгард, (ii) рушди механизмҳои устувор барои нигоҳдории роҳҳо, ва (iii) баланд бардоштани сатҳи бехатарии ҳаракат дар роҳ ва бехтар намудани стандартҳои экологӣ ва иҷтимоии истифодабарии роҳ.

Таъсир ба раванди гузариш

Таъсири ҷашмдошти Лоиҳа ба раванди гузариш:

Устувор. Лоиҳа ба ташаккули иқтисодии зарурии институтсионалӣ ва тартибот барои идоракунии устувор ва самараноки дорониҳои инфрасохтор дар Тоҷикистон мусоидат хоҳад намуд ва инчунин афзоиш додани маблағҳои бучетиро барои таъмири роҳҳо дастгирӣ хоҳад кард.

Фарогир. Лоиҳа дастрасии аҳолии маҳаллиро ба имкониятҳои иқтисодӣ дар минтақаҳои, ки нуқтаҳои дастрасӣ каманд ё умуман вучуд надоранд, ба таври назаррас вусъат медиҳад. Ғайр аз ин, Вазорати нақлиёт (“ВН”) тибқи Нақшаи ҷорабиниҳо оид ба масоили гендерӣ тадбирҳои мушаххасро ҷиҳати таъмини бехбудии назаррас дар сиёсати кадрӣ худ, меандешад.

Маълумот дар бораи мизоч

ДАВЛАТИ СОҲИБИХТИЁРИ ТОҶИКИСТОН

Вазорати нақлиёт идораи татбиқкунандаи Лоиҳа буда, барои ташкил ва идоракунии бахши нақлиёт дар Тоҷикистон масъул мебошад.

Маълумоти мухтасар дар бораи маблағгузори БАТР

Қарзи давлатӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳаҷми то 150 миллион доллари ИМА.

Арзиши умумии Лоиҳа

Арзиши умумии лоиҳа 400 миллион долл. ИМА-ро ташкил медиҳад.

Маълумоти мухтасари экологӣ ва иҷтимоӣ

Мутобиқи Сиёсати экологӣ ва иҷтимоии БАТР аз соли 2014, ба Лоиҳа категорияи А дода мешавад. Баъди ҳуҷҷатҳои алоқаманд бо Баҳодиҳии таъсири экологӣ ва иҷтимоӣ (“БТЭИ”), аз он ҷумла БТЭИ барои тамоми масири роҳи автомобилгард (ва кӯпруки муваққатӣ), Нақшаи идоракунии масоили экологиву иҷтимоӣ (“НИЭИ”), Маълумоти мухтасар оид ба масоили ғайритехникӣ, Баҳодиҳии таъсири иҷтимоӣ ва гендерӣ, Нақшаи ҷалби ҷонибҳои манфиатдор (“НҶҚМ”), Нақшаи ҷудокунии замин ва кӯчонидани аҳоли (“НҶЗКА”) ва Нақшаи амал оид ба ҳалли масоили экологиву иҷтимоӣ (“НАЭИ”) дар торнамои БАТР 12 июли соли 2019 ифшо гардид.

Расмиёти миллии баҳодихии таъсири экологӣ («БТЭ») дар ҳамкорӣ бо мақомоти ваколатдор баррасӣ шуда истодаанд ва интизор меравад, ки он то баррасии Лоиха аз ҷониби Шӯрои директорон анҷом дода мешавад. Дар муҳокимаҳои ҷамъиятии то ба имрӯз гузаронидашуда ҷонибҳои манфиатдор ягон нигарониҳои навро изҳор накардаанд.

Масири лоиха бо миқдори хурди тағйирот дар лоихаи ибтидоӣ бо мақсади гузаштан аз паҳлӯи қабристон ва ҳалли масъалаҳои бехатарӣ дар соли 1984 тасдиқ гардид. Ба истиснои сарбанди НБО “Роғун” баҳодихии таъсири таҷаммӯӣ ягон лоихаи дигари муҳимми ба нақшагирифташуда ё воқеъ дар наздикии минтақаи таъсири лоихаро муайян накард.

Машваратҳои ахир бо ҷомеаҳои гирифтори таъсир дар масири лоиха ва мақомоти маҳаллии ноҳияҳо нишон медиҳанд, ки мардум Лоиха ва сохтмони роҳро дастгирӣ мекунад, аммо нисбати бехатарии ҳаракат дар роҳ, гузаргоҳҳо ва ҷуброн нигарониҳои худро изҳор намуданд. Дар ҷавоб, пас аз гузаронидани санҷиши бехатарии ҳаракат дар роҳ, ки моҳи ноябри соли 2018 анҷом дода шуд, ҷораҳои иловагӣ оид ба таъмини бехатарии ҳаракат дар роҳ, инчунин ҷорӣ намудани талаботи маҳдудияти суръат дар деҳотҷой, гузаргоҳи пиёдагардон ва ҷорво, роҳҳои иловагӣ ва аломатҳои иловагии огоҳкунанда, андешида шуданд. Дар доираи Нақшаи идоракунии ҳаракат Пудратчӣ бо аҳолии маҳаллӣ бо мақсади муайян намудани тартиб ва гузаргоҳҳои бехатар барои ҷорво дар ҳудуди роҳҳои пешниҳодшудаи иловагӣ низ машварат мекунад. Санҷиши минбаъдаи бехатарии роҳ дар машварат бо Вазорати нақлиёт гузаронида мешавад ва ҳамкорӣ бо намоёндагони маҳаллии бозрасии давлатии автомобилро дар бар мегирад.

Тибқи натиҷаи Экспертизаи экологӣ ва иҷтимоие («ЭЭИ»), ки аз ҷониби Бонк ва машваратчиёни мустақили он гузаронида шуд, сохтори Лоиха мутобиқи талаботи БАТР нисбати татбиқи лоихаҳо аз соли 2014, ташаккул дода шуд. Бо вучуди ин, ҳулосаҳои ЭЭИ аз зарурати таҳкими иқтисодӣ Маркази татбиқи лоихаҳои таҷдиди роҳҳо (“МТЛТР”) ҷиҳати таъмини амалисозии лоиха мутобиқи талаботи Бонк нисбати татбиқи лоихаҳо, шаҳодат медиҳад. Барои ҳалли ин масъала, Бонк дастгирии Ҳамкории техникро (“ХТ”) ба МТЛ пешниҳод намуда, ташкили низоми идоракунии масоили экологӣ ва иҷтимоӣ, низоми мониторинг ва ҳисоботдиҳиро низ талаб мекунад.

Бо дарназардошти ҷойгиршавӣ ва релефи масири роҳ, мушкилиҳои мухталифи алоқаманд бо гигиенаи касбии меҳнат ва саломатии ҷомеа қобилияти ақсуламал ва воқуниш ба ҳолатҳои фавқулодда дар минтақаҳои дурдастро дар бар мегиранд. Пудратчӣ ҳолатҳои фавқулоддаи пешбинишударо муайян мекунад ва захираҳои кофиро тибқи талаботи НАЭИ таъмин хоҳад намуд.

Дар минтақаи таъсири лоиха ягон ҳудуди муҳофизатшаванда мавҷуд нест ва бинобар сохтмони роҳ дар ҳудуди масир ва манзараи мавҷудбуда, ки таи солҳои тӯлонӣ зерӣ фишори инсон ва баҳусус ҷаронидани ҷорво қарор дошт, таъсири маҳдуд ба гуногунии биологӣ пешбинӣ мешавад. Бо вучуди ин, Нақшаи идоракунии гуногунии биологӣ (“НИГБ”) тартиб дода шуда, дар марҳилаи сохтмон ҷиҳати пешгирии таъсири корҳо ба маконҳои зист ва баланд бардоштани огоҳӣ, амалӣ мегардад. Хавфҳои иқлимӣ ва сейсмикии Лоиха дар доираи арзёбиҳои махсуси алоҳида баррасӣ шудаанд, ки дар онҳо ҷораҳои коҳишдиҳии таъсир, аз он ҷумла бархе аз такмилсозии сохторӣ ва ғайрисохторӣ, пешниҳод карда шуданд. Нақшаи идоракунии сохтмон барои таъмини мутобиқат ба тағйирёбии иқлим ҷиҳати таъмини ҷораҳои муносиб дар лоиха ба монанди боло бурдани иқтисодӣ захираҳои руҳ додани боду ҳавои экстремалӣ, хусусиятҳои мавод ва механизмҳо барои идоракунии хавфи алоқаманд бо таъмини мутобиқат ба тағйирёбии иқлим, зарур хоҳад буд.

Дар доираи Лоиха машварати техникӣ кор бо ҷомеаҳо ҷиҳати рушди ҳамкорӣ оид ба таъмини бехатарии ҳаракат дар роҳ, аз ҷумла маъракаи баланд бардоштани сатҳи огоҳӣ дар бораи бехатарии ҳаракат дар роҳ бо дарназардошти омилҳои гендерӣ ва манфиатҳои кӯдакон дар деҳот ва мактабҳои назди роҳ, аз ҷумла муайян намудани имкониятҳои иқтисодӣ барои занон дар соҳаи бехатарӣ ва нигоҳдории роҳ, пешбинӣ мешавад. Ғайр аз ин, хангоми лоихақашӣ, идоракунӣ ва/ё мониторинг баробарии гендерӣ ва пешгирии таъбиз бояд татбиқ ва назорат карда шавад. Дар доираи лоиха, бо мақсади мусоидат ба иштироки иқтисодии занон дар лоиха

Нақшаи амал оид ба таъмини баробарии гендерӣ низ мувофиқа карда шуд.

Интизор меравад, ки дар тӯли тамоми масир 157 хонавода тавассути ҷудокунии замин ё кӯчонидани иқтисодӣ гирифтори таъсири лоиҳа қарор меёбанд. Нақшаи ҷудокунии замин ва кӯчонидани аҳоли (НҶЗКА) аллакай барои ҳар як қитъаи роҳ омода карда шудааст ва машваратҳо бо аҳолии гирифтори таъсир оғоз гардидааст. Маълумот дар бораи Лоиҳа, НҶЗКА ва брошюраи иттилоотӣ дар бораи лоиҳа бо маълумоти муфассал оид ба ҷубронпулиҳо, қарори ҳукумат оид ба санаи қатъи эътибор ва механизми баррасии шикоятҳо (“МБШ”) пешниҳод шудаанд. Кумитаҳои баррасии шикоятҳо дар сатҳи ҷомеаҳо/деҳот дар 17 деҳа ташкил карда шудаанд. Дар ҳар як деҳа Ҳамоҳангсоз таъин шудааст ва дар Ҳамаи онҳо зан ҳамчун аъзо фаъолият мекунад.

Аз рӯи ҳисобҳо, тақрибан 1,100 сохтмонӣ дар қорҳои сохтмонӣ дар тамоми масир ҷалб хоҳанд шуд ва ҳадди ақал 50% қувваи қорӣ дар сатҳи маҳаллӣ ба қор қабул мегардад. Интизор меравад, ки ташкили ҳафт шаҳраки сохтмонӣ зарур хоҳад буд ва ҷойҳои интиҳоб мегарданд, ки дорои таъсири камтарин бошанд. Баҳодиҳии экологӣ ва иҷтимоӣ барои ҳар як майдон гузаронида мешавад. Ҳуҷраҳои хоб ва иншооти иҷтимоӣ маишӣ мутобиқи талаботи Дастурамали КБМ/БАТР оид ба таъмини қоргарон бо манзил тарҳрезӣ хоҳанд шуд. Тадбирҳои иловагӣ ҷиҳати идоракунии афзоиши шумораи қоргарон ва пешгирии низои эҳтимоли дар байни қувваи қорӣ ва аҳолии маҳаллӣ, аз он ҷумла хушунат бар асоси ҷинсият, андешида мешаванд. Ба он тадбирҳо аз пудратчиён талаб намудани имзорасонии Кодекси ахлоқ, зарурат ба Нақшаи идоракунии меҳнат ва шароитҳои қорӣ ва Нақшаи ҳифзи меҳнат, саломатӣ ва техникаи бехатарӣ, дохил мешаванд.

То моҳи ноябри соли 2025 кӯпруки муваққатӣ зерин об монда мешавад, аз ин рӯ то санаи мазкур бояд кӯпруки доимӣ дар шаҳраки Дарбанд бунёд гардад. Вақте ки лоиҳаи муфассал дастрас мегардад, БТЭИ иловагӣ пешниҳод карда мешавад.

Дар ҳудуди қитъаи БАТР 44.5 км роҳи иловагии алоқаманд бо масири асосӣ мавриди баҳодиҳии экологӣ ва иҷтимоӣ махсус қарор дода шуданд ва натиҷаҳои он ба омма дастрас мегарданд.

Нақшаи ҷалби ҷонибҳои манфиатдор (“НҶҶМ”) бо мақсади муайян кардани ҷонибҳои асосии манфиатдор ва муайян намудани роҳҳо ва нақшаҳои иртибот барои Лоиҳа омода карда шудааст. Дар солҳои 2018 ва 2019 як қатор вохӯриҳои ҷамъиятӣ дар масири роҳ танҳо дар шакли фокус гуруҳҳо бо занон гузаронида шуданд. МТЛТР дорои механизми амалкунандаи баррасии шикоятҳо барои ҳалли масъалаҳои марбут ба кӯчонидани аҳоли, масоили экологӣ ва ифшои маълумот мебошад.

БТЭИ нақшаи муфассали идоракунии экологӣ ва иҷтимоӣ Лоиҳаро дар бар мегирад, ки дар он ҷораҳои кам кардани таъсир аз ҷониби МТЛТР ва пудратчиён он тибқи шартнома андешида мешаванд, муайян мегарданд. Илова бар ин, Нақшаи амал оид ба ҳалли масоили экологӣ ва иҷтимоӣ талаботи иловагиро нисбати иҷрои фаъолияти зерин дар бар мегирад: амалисозии Нақшаи идоракунии масоили экологӣ ва иҷтимоӣ пудратчиён ва Нақшаи ҳифзи меҳнат, саломатӣ ва техникаи бехатарӣ мутобиқи талаботҳои амалисозӣ (ТА), аз он ҷумла омӯзонидани қоргарон; гузаронидани баррасии масоили иҷтимоӣ, ҷомеавӣ ва тандурустӣ ва бурдани феҳристи хавфҳои иҷтимоӣ лоиҳа; қабули расмиёти ҳалли масъалаҳои алоқаманд бо тағйирдиҳии лоиҳа; таҳияи сиёсат ва тартиботи алоқаманд бо захираҳои инсонӣ, аз он ҷумла Кодекси ахлоқ; амалисозии механизми баррасии шикоятҳо; таҳияи нақшаи идоракунии хавфҳои меҳнат ва мониторинг; татбиқи Нақшаи амали гендерӣ; амалисозии НҶЗКА, НИГБ ва НҶҶМ.

Машваратҳои техникаи қарздиҳандагон санҷиши симоҳои Лоиҳаро дар рафти сохтмон бо мақсади арзёбии фаъолият мутобиқи ТА Бонк мегузаронад ва ба Қарздиҳандагон ҳисобот пешниҳод мекунад.

Ҳамкории техникӣ

Дар доираи лоиҳаи мазкур супоришҳои зерин оид ба ҳамкории техникӣ (“ҲТ”) пешбинӣ шудаанд:

То ба имзорасонии созишномаи қарзӣ

- **Баҳодиҳии хавфҳои тағйирёбии иқлим** барои Лоиха (100 848 евро, аз ҳисоби ҲТ аз ҷониби донорҳо маблағгузоришаванда (Фонди ҳамкориҳои техникии Ҷумҳурии Чехия)).
- **Мушовири техникӣ оид ба лоихаи сохтмони роҳ** (37 125 евро, аз ҳисоби маблағгузории Фонди махсуси саҳҳомони БАТР (“ФМС”)).
- **Баҳодиҳии мувофиқати истифодаи технологияи бесарнишин** барои Лоиха, инчунин барои бахши роҳ дар Тоҷикистон (70 500 евро, маблағгузорӣ аз ҳисоби ФМС).

Баъди ба имзорасонии созишномаи қарзӣ

- **Дастгирии амалисозии лоиха** барои расонидани кӯмак дар (а) харид ва бурдани назорати корҳои сохтмонӣ, амалисозӣ дар доираи Лоиха ва (б) риояи талаботҳои экологӣ. Арзиши тахминии супориш то 350 000 доллари ИМА ташкил медиҳад, ки аз ҳисоби ФМС маблағгузорӣ мегардад.
- **Дастгирӣ дар тақмили танзими меъёрию ҳуқуқӣ** барои расонидани кӯмак ба Мизоч дар барномаи Бонк оид ба гузариш бо диққати махсус ба таъсисдиҳии агентии роҳ. Барои идоракунии самаранок Агентӣ бояд низом ва шабакаҳои иттилоотиро ҷорӣ намояд ва намояндагиҳои минтақавиро барои назорати пудратчиёни хориҷӣ, ҳамоҳангсозии раванди банақшагирӣ ва мониторинг, таъсис диҳад. Арзиши тахминии супориш то 500 000 доллари ИМА ташкил медиҳад, ки аз ҳисоби ФМС маблағгузорӣ мегардад.
- **Мониторинг аз ҷониби Қарздиҳанда** барои расонидани кӯмак ба Бонк дар назорати иҷрои корҳо дар доираи шартномаҳои, ки аз ҷониби БАТР маблағгузорӣ мешаванд. Арзиши тахминии супориш то 350 000 доллари ИМА ташкил медиҳад, ки аз ҳисоби ФМС маблағгузорӣ мегардад.

Маълумот барои тамос бо Мизоч

Ба диққати: Ҷаноби Нуралӣ Арабзода, Директори иҷроия
Маркази татбиқи лоихаҳои таҷдиди роҳҳо
кӯчаи Айнӣ 14
Душанбе, Тоҷикистон 734012
Тел: +992 372 22-2079
Суроғаи электронӣ: piurr@bk.ru